

<p>Toimetus ja tallus TALLINNAS, S. Brooksmägi nr. 8. Telefon nr. 158. (Sõjawäe keskjaamast)</p> <p style="text-align: center;">☐</p> <p>Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.</p>	<h1 style="font-size: 4em; margin: 0;">SÕDUR</h1> <p style="font-size: 1.2em; margin: 5px 0;">SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.</p> <p style="font-size: 1.1em; margin: 5px 0;">ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS</p> <p style="font-size: 1.1em; margin: 5px 0;">Sõjawägede staabi väljaandel.</p>	<p>Tellimise hind:</p> <p>1 aasta peale 40 marka</p> <p>1/2 " " 20 "</p> <p>1/4 " " 10 "</p> <p style="text-align: center;">☐</p> <p>Kuulutuste ja teada- annete hind: Iga kor- pusrea eest 2 marka.</p>
<p>Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.</p>		
<p>Nr 51.</p>	<p>Laupäewal, 18. detsembril 1920.</p>	<p>II. aastakäik.</p>

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted Sõjaminstri päewa-
käskudest.

Üleüldine osa:

1. Mõtted sõjawäe reorganiseerimisest.
(J. Kirschbaum).
2. Seda ja teist Jaapani sõjawäest.
(N. Reek.)
3. Mõned tähtsamad väljawõtted sõja-
wäe majandusseadustest. (Karl Mitt.)
4. Ludendorffi sõjamälestused.
5. Vastmine waenlase kuulijälgede järele.
6. Segateated.

☐
Ametlik osa.
☐

Väljawõtted Sõjaminstri päewakäskudest.

Nr. 1173.

Tallinnas, 6. detsembril 1920.

Käsen kõigil sõjawäe osade, asutuste ja walitsuste ülematel kindlaks teha igasuguse waranduse ja warustuse seis 1-ks jaanuariks 1921. a., selle peale waantamata, kas see warandus ehk warustus sõjawäelaste käes tarwitada on, wõi sõjawäe ladudes ehk töökodades tagawaradena alal hoitakse. Nimekirjad ühes suuruse, raskuse ja mõtude äratähendamisega peawad waranduse ja warustuse liikide järele loetuseatud olema, ja kõige hiljem 15-ks jaanuariks 1921. a. kahes eksemplaris Warustuse Walitsuse Destarwepidamise jaostonda saadetud saama, kes teise eksemplari wäeosale märkusega tagasi saadab. Warandused ja warustused, mis wäe-

osale, asutusele ehk walitsusele 1920. a. detsembril kuu wiimastel päewadel välja saadetud ja jaanuari kuus päralt jõuawad, peab saaja oma 1920. a. aasta raamatutesse sisestandma ja nimekirjades 1-ks jaanuariks 1921 näitama. Nimekirjadesse tuleb üleswõtta ka kõlbmatuks tunnistatud warandus ehk warustus. Nimekirjad peawad wäeosale, asutuse ehk walitsuse waranduse ja warustuse raamatutega 1-je jaanuari 1921. a. peale loetud olema.

Nr. 1175.

Tallinnas, 6. detsembril 1920.

M. nu päewakäsu 10-st augustist s. a. nr. 786 muutmiseks, käsen 6-st detsembrist peale kõigis sõjawäe asutustes ja wäeosades kantseleides talwe kuudel tööaega ühe tunni wõrra wähenendada, selleks töötundide kella 9—15¹/₂ kindlaks määrates.

Nr. 1180.

Tallinnas, 6. detsembril 1920.

Käsen 1-st jaanuarist 1921. a. minu poolt 29. oktoobril s. a. kinnitatud „Sõduri teenistuse ja warustuse raamatud“ tarwitusele wõtta.

Ohwitseride, ametnikkude ja eraisikute ametnikkude kohtadel kohta pidada neid raamatuid ainult warustuse suhtes.

Raamatud saawad sõjawäe trükikojas valmistatud ja tulewad wäeosade, walitsuste ja asutuste ülemate korraldusel muretseja.

Nr. 1190.

Tallinnas, 9. detsembril 1920.

Luban 1-st jaanuarist 1921. a. alates ohwitseridele, s. ametnikkudele, arstidele ja üleajateenivatele alamohwitseridele väljaspool kasarmuid ja teenistust wabal ajal erarilideid kanda. Segariiete kandmine on keelatud.

Kindralstaabi Kindral-Major **Larka.**

Sõjaminstri eest.

Üleüldine osa.

Mõtted sõjaväe reorganiseerimisest.

Kirschbaum Jüri.

Pean kohe ütleva, et mina ennast mitte „patuta suuruseks“ ei pea ja sellepärast siis ka sugugi ei lohta, kui minule näidatakse, et need arvatavad võimalused siiski elustamisets mõimatu on.

Cesti malewa efimestest päevadest tema rõõmu ja kurbust, tema edu ja raskusi kaasa elades, olen nii sagebaste küsimuse omale ette seadnud: kas ei oleks nii mõndagi võimalik teistil korraldada?

Uuendused on üleüldse väga rasked teostada ja sõjaväes arusaadavalt veel raskemad. Hoibsin siis ka mõtted omale. Kuid nüüd, kus juba liig sagebaste sõjaväe vähendamisest räägitakse, vaatamata selle peale, et juba praeguse sõjaväe väheuse juures sõdurite õppus nõgu tagaplaanile on nihkunud, mahiteenistus ja majandus suure osa meestest ära tarvitab, võtan sõna.

Rahvaja sõjaväe ülesandeks on: esmalt, — tarvilikku armu meeskodanikka väljaarendada ja sõjaliselt ette valmistada, et sõja lahtipuhkemisel riigil kindlad väljaõpetatud sõjameeste tagavarad olemas oleks, ja teiseks, — rahuaegne sõjavägi peab enefes kehastama jõudu, kes sõja lahtipuhkemisel viivitufeta välja astuks ja kuni mobilisatsioonil lõpule viimiseni waenlase tegewust paratiseeriks. Nendest kahest nõudmisest on tingitud a) sõjaväe suurus ja b) sõjateenistuse kestwuse aeg. Sõjaväe suurus oleneb omalord iga aasta teenistuse mõetawate meeste arwust ja ka sõjateenistuse kestwusest. Cestis, kui wäikeses riigis, kus sõda ainult enefekaitse mõttes arwesse tuleb wõtta, peab küll iga kodanik kodukaitsete osa wõtma, tähendab, ka sellekohaselt ettevalmistatud olema. Et aga sõjaväe suurus riigi majanduse peale kahelt poolt raskelt mõjub: — 1) juure sõjaväe ülewalpidamine otsekohe liig suuri summasid nõuab, ja 2) mida suuremaarwuline sõjavägi, seda rohkem läheb elujõulisi meeskodanikka majanduslikelt riigi loomale tööle kaduma, — siis lastuwad kõik riigid, kes agressiwuset sõjapoliitikat ei aja, sõjateenistuse aega mõimalikult vähendada. Ka meil on, endise Wene ja Sassa riikidega wõrreldes, õige lühike teenistuse aeg ettenähtud. Kui nüüd sõjaväge veel vähendada tahetaks, siis on wiist küll ainuke abinõu teenistuse aja lühendamune, sest ei wõi ju ometi oletada, et kawatsuses oleks üts osagi kodanikkudest ilma sõjalise ettevalmistufeta jätta. Riigikaitse seisukohalt oleks see igatahes lubamata. Waatame siis, kuidas on lugu praegu meie sõjaväe ettevalmistufega ja kas oleks praeguse süsteemi juures mõimalik sõjateenistuse aja ja sõjaväe armu vähendamine. Sõjaline ettevalmistus seisab loos dieti kahest osast: 1) teatud teoreetiliste teadmiste ja tehniliste wõtete omandamisest, ja 2) sõjalisest kaswatusest. Sõjaväele tarwiliste teoreetiliste teadmiste omandamine sünnib seda rutemini, mida kõrgemal arenemise astmel seisab rahwas. Tehniliste wõtete omandamine ei ole aga juba mitte otsekoheuses ühenduses rahwa kirjaoSkajate protsendiga, waid siin tuleb juba väga palju ütsitu inimese indiwiduaalsete omadustega rehlebada. Wene wäes oli

päris harilik nähtus, et tagawara lipnitud, kes solbalt nõuetawad teoreetilised teadmised dieti ruttu olid läbi läinud, tegelikult siiski sõjanõuete tehnilises täitmises wiimastest laugel taga olid. Tehnika nõuab wilumust, mida ainult kauaegsete ja plaanifindlate harjutuste abil kätte saadakse. Igale sõjaväelasele tingimata tarwilise tehnika omandamine nõuab aega, mis iga isiku juures küll tema isiklisest wäljaarenemusest, osawusest ja teistest indiwiduaalsetest omadustest oleneb, kuid mis terve sõjaväe, wähemalt iga tema ütsiku osa — jala-, ratsa-, suurtüki- ja inseneriwäe — kohta eraldi ühine ja küllaline peab olema. Põhjenedes teated hulga kogemuste ja minul olewate teoreetiliste andmete peal ning kõrwu seades seda meie rahwa üleüldise wäljaarenemuse tasapinnaga, arwan, et ühe aasta kestwa töõga siin ehk tarwilikta tagajärgi wõiks kätte saada, kuid mitte warem.

Nüüd jääb sõjalise kaswatusse küsimus. Siin ollakse nähtawasti asja kohta väga mitmel arwamisel. Mis seal siis on — ostab püssiga ümber käia, mingu aga waenlasele wastu. Ei osta püssi tarwitado, ets häda õpeta — astugu aga wälja. Kuid peale otsekoheuse püssiga ümber käia ostamise ja wälja saadetud walweposti kohuste teadmise on tarwis veel osata walwetõlles seista ja, mis peasti, osata walwepostil püsida, püsida ka siis, kui elu otsekoheuses hädaohus. Riisama on wähe, et inseneriwäelane teab, kuidas pontonsilda ehitatakse wõi raudteefildu õhtu lastakse. Tarwis on, et ta ka oma ülesande täitmises treeneritud oleks ja, mis jällegi peasti, et ta kõhklemata oma ülesande täitmisele ka siis suudaks jääda, kui tema isik kõige elukarbetawamas seisukorras on. Seda saame kätte ainult sõjalise kaswatusse abil. Muidugi etendab siin suurt osa ka isiku kohuse tunne, isamaa tanne jne., kuid kõige seda on ilma sõjalise kaswatuseta, nõnda ütelda, ilma sõjaliselt ümber kultiveerimiseta wähe ja ei saa ka nõuda, et igal inimesel need omadused juba küllalt wäljaarenenud oleksid. Nii siis, just sõjaline kaswatus nõuab kõige rohkem töõd ja tarwitab ka kõige rohkem aega. Kõik lühendatud kursused, kui ka meie sõjakooli praktika on seda väga selgelt näidanud.

Kui pill siis peaks meie sõjateenistuse aeg olema? See oleneb sellest, misjagustes tingimistes töõtada lastakse ja misjagust süsteemi tarwitame. Praegu on meil arwatud 2 aastat ja tundub tendents üle minna 1½ aasta peale. Tähtsaks ehk ka seda, kuid mitte oludes, misjagustes praegu meie sõjaväe õppus ja sõjaline ettevalmistus sünnib. Lafeme arwustid kõneleda: N wäeosa 26. nowembri päewasest aruandest leiame nimekirjas olewast 113 sõdurist wäeosas alal ainult 64. Teised on komandeeritud, puhkufel, arrestis jne. Alal olewatest 64 sõdurist on omalord toimtonnas, tööl jne. 36 inimest, jääb järele 28, nendest tulewad maharwata warahoidjad, toidustajad, kolad jne.

Kes jääb siis õppustele? Kas on tarwis juure lisada, et selles wäeosas staati järele 208 sõdurit ette on nähtud. Nii siis: 1) wäeosa loeb oma nimekirjas waewalt pool sellest arwust, mis tal olema peaks, ja 2) wäeosas jattub inimesi ainult selleks, et ennast ülewal pidada, s. o. toita, kütta ja wahitorida pidada. Kuidas niisugustes tingimistes wäeosa oma ülesannet sõdurite ettevalmistuse mõttes täidab, ei tarwitse wiist seletada.

Ehk on see juhus? Wõtame teise näituse:

X polk. Nimekirjas 374 sõdurit
alal 189 „

Saaguastest komandodes, kes õppustel ei käi 92 sõdurit.

Toimkonnas ja karaulis (kaks vahetust) 76 "

Roodu kirjutojad, varahoidjad jne. 12 "

Kokku 180 sõdurid.

Käib päevas õppustel 189 — 180 = 9 sõdurit.

Olen ehl halbade päevade peale kuffunud. Waatame siis terve kuu (septembri) kokkuvõtte andmeid ühe dieti häis tingimises oleva suurtükibatarei kohta:

Nimelirja järele vähem kui staadis ettenähtud 16 sõdurit;

õppustel 1/IX — 15/IX 29%

15/IX — 1/X 33%

Teised tööl, toimkonnas jne.

Tõesti, siin on asi võrdlemisi parem, kuid ka ainult võrdlemisi. Esimene waadeldud väeosa ei saavuta absoluutselt mingit produktiivset tööd riigikaitse ettevalmistamise mõttes. Seda finnitab ka toha pealt tegelik elu. Samal päeval samas väeosas annab tunnimees täiesti tundmata ohvitseri riites isikule oma püksi ja seletab, olles tunnimees, kõik otsekohesed teenistuse kui ka sõja saladused. Teise näitusega on lugu parem. Ja viimane, kõige parem näitus võimaldab 1/3 alal olevate sõdurite õppusest osa võtmise. Tähen- dab, 2/3 teeb mitteproduktiivset tööd. Võttes selle parema juhtumise meie praegustes tingimistes õppuste normaalses võimaluses, saame järgmise, paljudele eht ootamata resultaadi: — Keskmise sõdur võiks intensiivselt töötada 1 1/2 aasta jooksul temale tingimata tarvilised teadmised omandada. Õppustel käib sõdurisi kõige paremal juhtumisel ainult 33%, s. o. sõdur omandab 1 1/2 aasta jooksul ainult 1/3 osa temale tarvis minewatest teadmistest, tähendab: selleks, et sõdur temale tarvilised teadmised omandaks, peaks teenistus olema 3 korda pikem, s. o. 4 1/2 aastat; see on ometi võimata ja seda ei või riik lubada. Siis jääb praegustel tingimistel ainuteks teeks — sõdur lahkeb teenistusest 1/3 teadmistega ja veel vähema sõjalise kasvatusega, sest tööpäevadega tuleb ikka kui diszipliini hävitava jõuga rehtendada. Veelkui, see on ometi võimata. Kuid kahjuks pean tõendama, et tegelikus elus asi veel kurvem on. Peale ülesloetud põhjuste on veel üks suur talistus, mis sõjaväe õppustele kohtlemata suurt kahju toob, ja see on — ohvitseride igasugu kõrvaliste toimetustega nende ülesannetest eemale liikumine. Selgitagu seda arvud:

3 väeosas on ohvitserisi 15

2 kuu jooksul komisjone 30

" " juurdlusi 17

Kui meie võtame igas komisjonis 3 ohvitseri, see oleks kahe kuu kohta 90 ohvitseri komisjonides ja 17 juurdlusi tegemas. On väeosa, kus asi veel halvem. Eelähentatud X polgus on näituseks 1 päeval 9 komisjoni olnud. Millal täiendab ohvitser iseennast? kes õpetas see aeg sõdurisi!? Kuidas see kõik sõjaväe õppuste peale mõjub, on wist selge. Mis üteldakse, kui kooliõpetaja 24 tööpäevast harilikult 7 päeva klassist puuduts. On ometi sõjaväelise hariduse saamine elulise tähtsusega, kus iga puuduvat tundi kord ehl were hinnaga tasuda tuleb.

Need on arvud. Kurb on arvude teel.

Seisuford ei ole mitte ainult kohutav, ta on ka rumal.

Oluford, kus parematel tingimistel ainult 33% väeosaft kasulikka tööd teeb, kuna 67% laiali on ja selle väeosa ülevalpidamiseks ära kulub, aga saagedamini veel viimane arv 100-le liginema titub, et esimest vähendada nullini, — niisugune oluford ei või edasi kesta. Mina näen ainult üht väljapeajeteed: meie peame loobuma praegusest süsteemist. Sõjavägi, teha lahingu tarvis vaja ette valmistada, peab kõigist kõrvalistest ülesannetest wabastatama ja ainult õpetööks ära kasutatama. Peab loodama ford, kus sõjavägi ainult sõjakunsti õpib, selles end arendab ja täiendab, kõik tema misjed mured aga keegi teine kannab. Jalaväe polgus oleks sellega nagu algust tehtud — kõik polgu majandusliku nõuded peab selleks eraldi loodud töörood täitma. Kuid see põhimõte ei ole lõpuni läbi viidud ja wist ka mitte lõpuni läbimõeldud. Polgu staap on „majandusega“ üle koormatud, polgu ülem on majanduse eest vastutav jne. Selle tagajärg on, et õppustest ainult 8—9 meest osa võtavad ja õppuste ajemel on ohvitseridel päevas kuni 9 komisjoni!

Tarvis on luua süsteem, kus väeosaade varustamine ja toitmine, ühe sõnaga väeosaade majandus ja kõik sellega seotud mured täiesti selleks eraldi loodud organisatsioonile kätte oleks antud. Sõjavägi tuleb dieti kahets jagada: a) löögiosa (rimiväed) ja b) majandusosa. Esimene oleks see, kes riigikaitset tegelikult teostaks, kuna teine ainult tui paratamata pahe esimehe kaugas käiks. Teiste sõnadega — tuleks luua terve sõjaväe kohta üks suur „töö-rood“, kes kõik rimioasid varustaks, et viimased se g a m a t a oma tööd teha võiksid. Mitte just eeskujuks, küll aga näpunäiteks võib siin meile Englise organisatsioon olla. Peab loodama varustusosafond sõjaväe tarvis, aga mitte nagu praegu, kus kogu sõjavägi varustuse ja komisjonide jaoks näib olemas olemat. Endisel Wenemaal oli tendents igas asjas ja kõigilt univertsalismi nõuda. Meie peame sellest loobuma ja Lääne-Euroopa eeskujul elu kitsas eriraamis rajama.

Teine, mitte vähem uuenduse järel karjuto nähtus on meil tarvitusel olev weneaegne wahiteenistuse süsteem; see võib sõna tõsiselt mõttes meie väeosaade mees- lonna, mis niisama tuntawalt nagu majanduslik õppuste käiku talistab. Ka siin tuleb kogu süsteem muuta ja kõige kindlamalt uuenduste teele astuda. Meie ülesanne on antud lühikese ajaga sõjaväge võimalikult paremini välja õpetada, sõja ajaks ettevalmistada. Kõik teised huwid peavad selle nõude eest taga- nema.

Tähendafin juba alguses, et uuendused sõjaväes on raskest. Oleme ega juba kord paratamatalt ja möödapääsemata murdpunktini jõudnud ja et meil juba sõjaväe reorganiseerimine käsil; siis on küll dige seda põhjalikult läbi mõelda ja korruga nii teostada, et pärast poolik tööd uusi murdmisi ei nõuaks, waid põhjalik reorganisatsioon võimalikult rutemini loowale tööle asumist võimaldaks.

Mht ja teist Jaapani sõjaväest.

N. Reek.

(Särg.)

Ohvitseride, alam-ohvitseride ja soldatite olust Jaapani sõjaväes.

Ohvitseride korpus Jaapani sõjaväes on ühine pere ilma sõjaväe liikmeta ja kaardiväe jalaväest eralduseta. Ohvitseride vastastikune vahelord on kõige lihtsam, kõrgemad ülemad käivad noorematega isalikult-hoolekandlikult ümber, nimetavad neid lihtsalt perekonnanime järel, ega pane harilikku liisõna „herra“ juurde. Nooremad, kui nad ülematega räägivad, lisavad annime juure, aga kindralite poole pöördes — „Teie ehtselleis“. Pole ka mingisugust vahet mitterimi ohvitseride (sõjaväe ametnikkude) aumnimedel vahel. Nendel on rimi-ohvitseridega ühesugune munder ja omandatud kogemused. Seega ei eraldu nad teistest rimi-ohvitseridest.

Suurem jagu Jaapani ohvitserid elab väga vaeselt. Peaaegu kõik nad on naesemehed ja elavad niivõrd vaesetes korterites, et iialgi kedagi kodus vastu ei võta, eeldades võeraste vastuvõtmist, kui tarvis, — võerastemajades ehk restoraanides. Riides käivad nad alati väga puhtalt, mõned koguni edvistavalt. Terwes Jaapani sõjaväes ei leidu ühtegi rimi- või mitterimi-ohvitseri, kes oleks lohakalt riides. Dige ju on, et riiete hoidmiseks palju kaasa aitab see asjaolu, et väljaspool teenistust tsiviil-riideid tohib kanda, olgu nad Jaapani või Euroopa laadi, mida ka suurem osa ohvitseri teeb. Kodus ei kanna keegi teist ülitonda, kui Jaapani oma.

Jaapani ohvitseride haridusline tasapind pole mitte kõrge. Pealegi on nad terve päev ametis, neil polegi aega enda täiendamiseks, sest peale oma hariliku ameti peavad nad sunduslikult mitmesugustel teadaandmistel, ettelugemistel j. n. e. käima. Kõigis väeosades on ohvitseride kogud Europa laadi ehitatud tubadega, laudade ja toolidega, kuid neis kogudes käitakse ainult hommitu-eine tundidel, millest osavõtmise kõigi väeosade ohvitseridele sunduslik, siis veel ettelugemistel ja taktiilistel töödel. Muul ajal on kogud tühjad, sellepärast, et neis midagi jaapanlast ei ole ja ohvitserid paremini kodus istuvad. Paljud, iseäranis suurtes linnades, käivad sagedasti restoraanides ja kulutavad seal mitte vähe raha, hoolimata korduvatest käskudest seda kahjuliku harjumust maha jätta. Jaapanlased kõik armastavad juua ja joovad palju, kuid ükski ohvitser, kuigi ta palju joomud oles, ei luba enesele mingisugust rumalat ja viisakusteta väljasaastet, nagu riidu, sõimu j. n. e. Mõisugused nähtused on ohvitseride keskel harvaks erandiks. Disiplinär-elsimiste arm, veel enam kuritegude arm on ohvitserite seas äärmiselt väike. Kool ja seltskond annavad jaapanlastele hea kasvatuse. Märkatud mõnes viisakusteta väljasaastes ohvitserid wabas-tatakse jalapealt ametist. Seega hoitakse ohvitseride keskel kõrge kombeline tasapind alal.

Ohvitseride seas on enam kui pooled üheaastalistest wabatahtlikkudest, kuid wahel nende ja kadeti-korpuse lõpetajate wahel on wahel määrgata, sest ohvitserina püüab see, kes korvies õppinud ei ole, kõigiti endis-tele lihtsatele j. rele aimata. Suur tähendus on sel

asjaolul, et kõik ohvitserid teevad ühe sõjatooli läbi, mis neid ülbiste traditsioonidega ja seltsimeheliku waimuga ühendab, mille tõttu mitmesuguste wäeliitide ohvitseride wahel wahet sugugi ei ole.

Seltskonnas on ohvitseridel tagasihoidlik seisukoht. Provintsis austakse ja armastakse sõjaväge, suurtes linnades aga, kus peaosja raha etendab, waadatakse ohvitseri peale austusega, kuid — mitte rohkem; tsiviil-ametnikkude poolt on sõjaväelaste vastu teatavas mõttes koguni põlgust määrgata (õigem mõlemilt poolt). Seadused määravad ohvitseri aukraadid igal juhtumisel tsiviil-ametniku omadest kõrgemast, mis rahulolematust wiimaste seas sünnitab. Selle tõttu, et lubatud on tsiviil-riideid kanda, ja ka sellepärast, et ohvitserid väga töwga koormatud, ei ole neid kufagil näha, isegi mitte niisuguses suures garnisoonis, nagu seda Tokio on. Ohvitseride naised samuti ei armasta end kufagil näidata, olalt majanduslikel põhjustel, osalt ka oma puuduliku kasvatuse ja hariduse pärast.

Kroonu korterid on erandid, need on ainult mõne sõjaminiisteeriumi või peastaabi ametniku jaoks. Paljud neist ametnikkudest armawad fiiski paremaks üürikorterites Jaapani majades elada. Kroonu teenijat keegi ei pea — selle palk arwatakse kalliks; kroonu teenija asemel tarwitatakse nais-palgalise jõudu.

Üleüldiselt on Jaapani sõjaväe ohvitseride korpuse koosseis väga hea. Iga ohvitser wastab oma kohale. Protektsioonidel on oma mõju teatavas piiris, nimelt „oma nurga“ meeste jaoks, aga suuremalt jaolt walivad ülemad tõesti kõlbulikke isikuid.

Wana aja jäänusena, on veel alale jäänud komme oma järehtulejat „daimio“ tunnistada, tema aukraadi peale waatamata. Kuid see pole münd midagi kui teatav tseremoniaal, millel aga mingisugust praktilist tähendust pole. (Särgneb.)

Mõned tähtsamad väljawõtted sõjaväe majandusseadustest.

Karl Mitt.

(Särg.)

III.

Majandusülem.

(S. S. R. V raam. (2 tr.) paragrafid)

473. Majandusülem on polgu ülema lähem käs-kude täitja polgu majapidamise alal ja kõikide polgu majandusametnikkude ülem.

474. Tööroodu ülema (väljaarwatud arstilisel alal sõdurid, haigete järelewaatajad, laatsareti teenijad ja kirjutajad) ja selle komandode ülemate ohvitseride suhtes on polgu majandusülemal pataljoni ülema õigused ja kohused.

475. Muusikandi ja kirjutajate komandodes peab majandusülem iga kuu kõigi nende aruandeid ja karis-tusraamatut rewideerima ja kõikidest rewideerimisel tähelepanud korratustest ja hooletustest polgu üle-male etteandma.

476. Majandusülem peab hoolitsema, et kõik, mis polgu mobiliseerimisel majanduslikel alal tarwikk, välja-arwatud laatsareti juures olew kroonu warandus, olets

alati valmis ja korras. Muud polgu majandusülemale kohused määratakse ära ühikute väeosade majanduse valitsemise kohta käivate määrustega.

477. Peale isiklike vastutuse teenistuse alal oma kohuste mittetäitmise eest, kannab majandusülem veel ka warandusliku vastutust, kas kohtuotsuse järele või administratiiv korras, iga tema läbi riigi huvidele sündinud kahju eest.

478. Kui polgu ülemale äraolekul majandusülem manemuse õiguse põhjal ajutiselt, mitte üle kahe kuu, polgu ülemaks saab, siis jääb ta ka ühtlasi majandusülemaks edasi; kestab aga polguülemale äraolek enam kui kaks kuud, siis nimetatakse majandusülemaks teine ohvitser, kuid mitte majandusametnikkude hulgast.

(S. S. R. XX raam. 2 tr. paragraafid):

18. Peale kohuste ja vastutuse majanduse alal, mis ülemal S. S. R. V raam. (2 tr.) §§ 473 — 478 nimetatud, kuuluvad majandusülemale kohuste hulka veel:

a) Igaastase sisetulekute ja väljaminekute eelarve kokkuseadmine tulevase aasta peale ja möödäläinud aasta aruande valmistamine määruste alusel, mis alamaal (§ § 89 — 64) ette loodud.

b) Abinõude ottsimine, kuidas kõige kasulikumalt polgu majapidamise tarbeid, nende seas ka ratsanõu reahobuste moonu, valmis muretseda ja omandada; polgu ülemale loaga ja teiste majandusvalitsuse ametnikkude juuresolekul toimepandavate oksjonide pidamine sellekohaste määruste ehk juhatuskirjade järele ja tarbeainete muretsemisega tehtavate lepingute valmistamine, mida aga polgu ülem kinnitama peab.

d) Järelevalvamine, et polgu majapidamise tarvete valmistamisel ja omandamisel, polgu raha ja waranduse kulutamisel ja roodude (eskadronide) ning ühikute väeteenijate nõuete rahuldamisel, määrustele vastavalt, dieeti sünniks; järelevalvamine, et raamatud ja kõik raha ja waranduse sisetulekute ja väljaminekute arved saaksid dieeti peetud, ning kõikide roodude (eskadronide) ja polguvaheliste varustusasjade kohta käivate arvete rewideerimine.

e) Järelewaatamine, et asjad, sõjariistad, materjalid ja tagavarad polgu kraamiatades ja ladudes saaksid korralikult ja rikkumise eest kaitstult alalhoidud, et polgu majapidamine laatsaretis ja ambulantsis korras oleks, et polgu woor ja hobuseriistad alalhoidud ja polgu hobuste eest hoolitsatud saaks.

g) Töökojade ja nendes töötamise järelevalvamine, niisama ka valmistatud materjalide ja valmistatud asjade järelewaatamine, enne kui neid polgu ülemale esitleda.

h) Parandus- ja ehitustööde tegemise järelevalvamine, kui neid polgu majapidamise abinõudega toimetatakse.

i) Igaüksuse roodudes (eskadronides) ja kompanidodes oleva waranduse ülewaatamine ja rewideerimine polgu ülemale käsil, misjuures majandusülem tähtsapanu waranduse seisutorra ja hoidmise peale peab juhtima ja tagajärgeid polgu ülemale ettekandma.

k) Osawõtmine polgu rahasummade hoidmisest, kohustusega — isiklikult tingimata iga raha laetase panemise ja väljawõtmise juures olla.

l) Polgu varustuse wastuwõtmise komisjonidest osawõtmine, nii uue või tellitud kraami wastuwõtmisel, kui ka wana kõlbmatats tunnistamisel.

m) Raha ja muu varustuse nõudmiste rewideerimine kokkukõlas maksimate määrustega, staatidega ja

inimeste ja hobuste arwuga ja nende õigus- ja seaduslikkuse kinnitamine oma allkirjaga, niisama majandusametnikkude arwete rewideerimine summade kohta, mis neile polgu ülemale loaga kulude katmisega väljaantakse.

n) Dokumentide allakirjutamine ja paberite kinnitamine, mis majanduse jaoskonda kuuluvad.

o) Enda nimel kirjawahetus pataljoniidega, roodudega (eskadronidega) majandusse puutuwates küsimustes.

Märkus 1: Paberid, mis majandusülemale nimele sisetulewad ja temalt väljaläherwad, kantakse üldisse sisetulemate ja väljaminekute kirjade raamatusse ja esimehed antakse edasi asjaajajale.

Märkus 2: Moonamuretsemisest ratsanõu reahobustele võib ringkonna sõjavägede ülemale loaga eskadroni ülemale hooletaks jätta, kui kohalike olude ja eskadronide teenistusolude tagajärjel sarnane moonamuretsemisega wiis polgu ja eskadroni ülemale lähema ülemuse poolt tarwilikult või kohasemaks peetakse, kui muretsimine polgu majandusvalitsuse kaudu; kuid seal juures tuleb aga kõiki neid osu ja valmistuse määrusi tähelepanna, mis majandusametnikkude kohta maksivad, kui sarnased ülesanded neile peale pannakse.

19) Wastutus kroonult warustuse nõudmise suhtes määratakse järgmiselt:

a) Mitte kuritahtliselt ehk kogemata warustuse ülemäär nõudmise korral wõetakse majandusülem ja asjaajaja teenistuse korras hooletuse eest wastutusele ja ülemäär nõutud warustus nõutakse kroonule sealt tagasi, kuhu väljaantud. Kui aga ekslikult välja nõutud warustus on juba wäeosa sõjaväelastele välja antud, siis, juhtumisel, kui seda tagasi saada neilt ehk nende pärijatelt wõimata, nõutakse need asjad sisse majandusülemalt ja asjaajajalt.

b) Warustuse ülemäär nõudmise korral kuritahtlisse sihiga, omakasu püüdel, majandusülem ja asjaajaja langewad kohtulikule wastutusele.

d) Juhtumisel, kui nõudmises wähelejäänud warustust ei saa omal ajal mitte väljandutud, kuna palwe selle saamise asjus enam täitmist ei leia, nõutakse sisse kõik väljandubmata jäänud warustus majandusülemalt ja asjaajajalt, kui nõudmise walesti kokkuseadmisest süüdlasest.

20) Majandusülemale wahetuse puhul uus majandusülem rewideerib põhjalikult: a) rahasummad; b) kõik polgu waranduse, mis hoitakse nii polgus, kui ka roodudes, eskadronides ja kompanidodes; d) kõik majanduse jaoskonna kirjakogud ja e) käesolewa aasta eelarwe dieeti täitmist, tähelepannes, kas on tehtud kulude eelarwesse üleswõetud ja kas pole mitte tehtud kulusid, mis eelarwes ettenähtud ei ole; juhtumisel, kui leiduwad puudujäägid ja puudused, seab nende üle aruande kokku, mille annab oma eelkäijale märkuste tegemisega ja seletuste andmisega ja siis kannab ette polgu ülemale. Ameti äraandmise ja wastuwõtmise üle awaldatakse polgu päewakäsu, ühes korralduste nimetusega, mis awalikult tulnud puuduste katmisega teha. (Järgneb).

Ludendorffi sõjamälestused.

Järg.

Puudus hea rahuaegne ohvitser, kellel nii sagedasti kallale titutud, teda kattis roheline muru. Ühiklises sõja ajal polnud võimalik uusi ohvitserisid sootada, kel oleksid niisama põhjalikud teadmised, kõrged omadused ja kohusetundmus oma meeste vastu, nagu rahuaegistel ohvitseridel. Ei võit paremat tunnistust ohvitseride kohta tuua, kui seda sõda andis. Tuntud sotsiaaldemokraatiline rahvaasemik, kes Roomos lehe kirjasatjana minu juures käis, toonitas minu vastu, et tema oma arvamist ohvitseride vastu sõjaväljal põhjalikult on pidanud muutma. Sõgawa arusaamise ja täie andumusega muretsemat nad oma meeste eest. Ma olin selle tabawa, awaliku tunnustuse pärast väga rõõmus.

Neil oludel oleks pidanud rohkem rahuaegseid alamohvitseride ohvitserisid ülendama. Paiguti sündis see. Minu endine rügemendikirjutaja Düsfeldorffis oli juba 1914. a. jügisel wäljarügemendis ohwitseriks saanud.

Roodujuhatajate puuduliku hariduse ja wäheste kogemuse tõttu, nimelt siiteenistuses, tuli pataljoni juhtaja rohkem nähtawale kui rahuajal. Kuid pataljoni juhtajad olid enamiste teenistusest wabastatud ohvitserid, kellel just siiteenistuse kohta sügawamad teadmised puudusid, kuigi nad oma kõrgema wanabuse pärast kindlamalt talitasid. Nende enam edenenuid eluaastate peale waatamata, nõudis sõda ka neilt herradelt haruldast palju kui nad lõrjelahinguis alatihiti esimestes liinides pidid wõibima. Ka nende terwist ja ergujõudu pingutati määratusuurel määral.

Rügemendikomanderidel lasusid kõige mitmekesisemad ja raskevad ülesanded, nemad kandsid igalpool wastutust oma wäeosa eest ja nad pidid aru andma iga ühikliku mehe ülespidamisest, talitamisest ja meeleolust, edust ja apardustest, terwisest ja hullasaamisest. Komanderi wõimimine, tahtmine ja oskus peegeldus tema wäeosas, iseäranis selle ohwitserides. Ta pidi ohwitserid ja soldatid oma waimuga läbi imbutama, tema oli neile eestujaks ja toeks, truuks nõuandjaks ja sõbraks, olgu rahupäiwil või wõitluses.

Sgatahes raske oli tal kaewikusõjas soldatite ja ohwitseride peale mõjuda, kuid lõpuks surus ta omelt neile oma piiseri peale. Polgukomanderide sagedane haawamine nõudis nende alalist wahetamist. Sagedasti puudus neil aeg, et rügemendi kestel tarwilikku usaldawust luua. Teisest küljest seifid komanderid kaua oma kohtabel. Oli komanderisid, kes raske wõitluse tõttu 3—4 korda oma polgud täielikult uuesti pidid läitma. See oli inimlikult liig raske koorem. Sgaford pidi küll nende südamest maha jääma.

Rügemendikomanderi kõrwal oli diwisjonikomander see, kelle isik kõige enam silma paistis, nagu rahuajal komandeerima kindraliga oli. Seisukoha-sõja tõttu tarwilikud wägede nihutamised ei lastnud korpuse piiridest kuidagi kinni pidada, eht küll ülem wäejuhatus seda püüdis teostada. Nõnda muutusid diwisjonid itka iseseiswamaks ja seega omandas diwisjonikomander suurema tähenduse. Wõitluses, õpetamises ja walitsemises joosid tema kohta kõik ühendusniidid ülewalt ja alt koku. Tema sai sõjarae kaswatajaks. Diwisjonikomanderi walimises ei suudetud küllalt hoolikaks olla.

Kindralstaabi ohwitser oli midagi iseäralikku. Tema ülesanne muutus seda raskemaks, mida enom sõjapidamine tehnikat tarwitas. Polnud enam sellest küll, et

üleüldiselt kõiki sõjariistu ja nende tarwitamist tunda. Tema pidi hea suurtüüwäelane olema, tal pidi olema selge arusaamine lendurite tarwitamisest, luuramisest, abiwägede saatmisest ja tuhandest muust asjast ning pidi ühikuis küsimistes enda kodus tundma, mille otjustamisels komanderil aeg puudus. Antawad käjud muutusid itka mitmekesisemaks ja pikemaks, eht küll neid püüti lühitsemiseks hoida. Nad said teadmise ja wõimise kunsttööks sel määral, nagu sõja tehniline külg arenes. Wuidu polnud võimalik, kui taheti kõike kookutõlas hoida. Mitmetülgsus nõudis kindralstaabi ohwitserilt, et ta palju asju oma käes ühendaks. Pidi aga nõudma, et selle all teised ametikohad ei kannataks ja et komanderi isik kõrwale ei jurutaks. Neid mõlemaid nähtusi pole ma kunagi heaks kiitnud.

Komander jäi komanderiks. Tema oli oma wäeosa wastutaw kaswataja ja juht ja tema pidi oma wäeosa võimalikult sagedasti nägema. Kindralstaabi ohwitser oli tema nõuandja ja abiline ja selles wastutaw, et kõik kookutõlalisel ja hõõrumiseta sünniks. Mõlemate ülesanded lätsid lahku, mõlemad pidid aga ühiselt wäe eest muretsema. Diwisjoni kindralstaabi ohwitseril polnud seejuures mingit iseseiswat wastutust, korpuse ja sõjawäe-ülematel lasus see sel määral, nagu see soldati elus üleüldise wõimalik. Kindralstaabi ohwitseri kohuseks oli tagasihoidlikkus ja wäsimata loow töö.

Kindralstaabi ohwitseride walik ja õpetamine oli raske. Selleks wõisid ainult need ohwitserid, kes frondi-teenistust tundsid. Põhjaliku rahuaegse hariduse asemel ei saanud astuda sõjatogemused ja see õpetus, mis sellekohastel kursustel Sedani juures anti. Ülema wäejuhatusel kõrwu puutusid kaetused kindralstaabi ohwitseride kohta, iseäranis mis puutus nende noorusesse, kuid üleüldiselt olid nad lugupeetud. Kindralstaab tarwitas palju ohwitseri, leda aruandugi tegewast wäest pidi wõtma. Pidin nooremad herrad wõtma, et wägi wanaid ohwitserisid ei kaotaks, kes komanderiks tõlbasid. Leidisin palju tarku ja mehiseid iseloomi, kes oma käsitööd hästi mõistid ja seda taktiliselt täitsid. Sellähendatud sotsiaaldemokraatia juht nimetas kindralstaabi ohwitserisid — oma endiste arwamiste vastu sõjapidamise hingeks. Nõnda see oli.

Pärast sõda wõlbi mulle, kindralstaab ei olla isiklikel põhjustel mulle õigeid teateid saatnud, kusutades olutorba kaua paremini kui ta tõepoolest oli. See tõendus ei wasta asjaoludele ja alandab kindralstaabi, kellele armee lõpmata tänu wõlgneb.

Oma täie tählepänetu pödrafin mitte kindralstaabi ohwitseri, waid tema teiste laastaste peale, neid pidasin ma sõjarae selgrooks. Ühes oma wiimases üleskutses 1918. a. oktoobris pidasin ohwitseri kutsutuks oma isamaa ülesehitamises otjustawalt kaasa aidata.

Meie ohwitserid täitsid oma kohust. Kõige paremaks tunnistuseks seejuures on nende suur langemise hull. Et mõned ohwitserid wilumata olid, seda ei wõi neile etteheitels pidada, sest see põhjenes sõjauludes. Ka need wilumata ohwitserid oskafid wahwalt surra. Wõitluses, häbas ja hädaohus hüüdis soldat itka ohwitseri ja waatas tema poole, kuigi ta werinoor inimelaps oli. Wõib olla ei leidnud ohwitserid õiget tooni soldatitega ümberkäimises, wõib olla on mõned selles isegi raskesti elanud — üleüldiselt ei puutu see ohwitseride hullu. Oli nõnda, nagu sõjauludes olla wõis.

Kaualestwas seisukoha-sõjas langes alam juhataja itka enam eeskõstmise alla. See oli wäga kahetsuswääriline wäärnähtus, mille põhjus peitus paljus tele-

soniühendustes ja osalt ka alamate ametikohtade wilmatuses. Iga juhataja tarwitas oma tegevuseks ruumi. Iffa püüdisin ma komanderide ja peastaabi juures selles mõttes mõjuda, et siin kitsendused maad ei wõtaks, mis sõja iseloomu wastu käiwad.

Waelase tagajärelumiseks sõjawäe õpetamine oli ülmalale wäejuhatajale haruldoselt laialine töö. Mul oli see rahuldustunne, et lääne fronti ülemläfutajad meie sammudega nõus olid.

1917. a. jaanuari lõpul polnud weel midagi lõpetatud. Wägede ümberwormimine ja uute wägede loomine oli alles päewakorral. Pikkamisi hakkas wägi kõwenema. Wäeosad olid liig raskesti kannatanud. Uute eeskirjade põhimõtteid mõisteti juba, kuid nad polnud weel wäeosadele omaseks saanud. Sõjamaterjaliga warustamine lontoos ka nüüd tagant järele. Läänefronti põnewus polnud kõige maewa ja wäsimata töö peale wautamata weel mitte osustawalt muutunud.

Ka Rumeenias ja idas töötati nendesamade põhimõtete järele hoolikalt. Iba ülemläfutajale ja kindralfeldmarschal v. Mackensenile oli woli antud sõjawäljal tarwiduste kohaselt eeskirju muuta. Uueüldiselt oli sõjawägede seisutord seal niisamajugune kui läänesti.

Ka Austria-Ungari sõjawäes edendati õppust. See omandas alles pikkamisi jõudu.

Kindral v. Below oli tähepanelu ka Bulgaaria sõjawäe peale pööranud; kuid meie olime Bulgaaria keelele ja rahwa meeleplule wõerad. Bulgaarlaste umbusalduse wastu Saksa eestõstmise kartusel wõisime ainult suure maewaga wõidelda. Bulgaaria sõjawäe seisutord hakkas kõwenema, kuigi tema ülemläfutajate poolt wäe õpetamiseks midagi jõulist ette ei wõetud.

Türgi sõjawäes töötas tõsiselt ainult Diman-pascha. Galiitias ja Rumeenias olewaid Türgi wägesid õpetati Saksa eeskirju järele ja mitte ilma eduta. Seal rahuldusid nad, kuna nad teistel frontel alawäärtuslisteks jäid.

Ulem wäejuhatatus oli kõik teinud mis wõimalik, et sõjariist terawam oleks. Katses, ka tema arwulist jõudu Poola wäe asutamise läbi tõsta, et waelase wäega ka siin tafakaalu alal hoida, oli wahapeal miletsalt äpardanud.

X.

Wene ilkest meie poolt wabastatud Poola jõudude tarwitamine neljilepingu toetusel sõjapidamises oli nii mõistetaw. Juba waremalt oli see mõte mul peast läbi käinud ja lõpuks olin ma Poola leegionide korraldamise poolt. Igatahes ei tahtnud see asi kuidagi paigalt nihtuda. Poola leegioni koosseisus, iseäranis mis Galiitias omadesse puutub, ei pidanud midagi muudutama; Wenemaa omad hoibusid kõrwale.

Sõja esimeste sündmuste ajal arwas Poolamaa Wenemaa abiga iseseiswusele peajeda. Suurwürst Nikolai Nikolajewitschi manifest oli Poola kuningriigi jaluleseadmist tema endistes ajaloolistes piirides Wene keisri walitjusketpi all lubanud ja sellega kogu Poolamaa peale sügawat mõju awalbanud. Nüüd oli sõjaseisutord põhjalikult muutunud. Nüüd wõisid nad oma iseseiswust ainult Wenemaa wõitmisest ja keisriksidega ühenduses töötamisest loota. Seda pidime sõjalistel põhjustel püüdma. Ma pidasin wõimalikuks, et Poolamaa oma pojad Wenemaa küljest wabastamiseks sõjawälke annab. Tema tulud puutusid siin kui ka mujal keisriksid oma dega kokku.

Kui ma 29. aug. esimeseks kindralkortermeisteriks sain, leidfin ma eest 11. aug. Wienis tehtud riigikantsleri lepingu parun v. Burianiga, kassitriike ühise wälksministriiga, mille järele Sakamaa ja Austria-Ungar wastastikku end kohustawad iseseiswat Poola kuningriiki päritawa trooni ja konstitutsioonilise põhiseadusega jalule seadma ühes oma sõjawäega, millel oleks ühine juhatatus ja seisaks Saksa kätes. Selle riigi asutamist pidid mõlemad riigiwalitsejad peatselt teatama, riigi konstitueerimine pidi alles hiljem sündima. Ka Wilna oli selle Poolamaa külge arwatud, mille piirid, nagu rahuleping seda lubab, wõimalikult taugele ida poole pidid nihtuma.

See Poolamaa pidi kahe keiserriigi lepinguosaliseks jaama ja tema wälispoliitika pidi sellele wastawalt korraldatama.

Mõlemad keisriksid kindlustasid Poolamaale tema senise pinna ja tähenbasid need Wene Poolamaa osad, mida keisriksid piiride kindlustamiseks sõjalises mõttes waja. Need nõuded pidid piirduma paratamata tarwidustega. 1914. ja 1915. a. küsis herra v. Bethmann sagedasti minu arwamist nende piiride ajamise kohta.

Poolamaa majanduslike tulewiku kohta läksid waated lahku. Herra v. Bethmann kawatseis tolliühendust Sakamaaga; parun Buriani arwates läks see liig taugele. Tema soowis Poolale iseseiswat tolliala.

Mõlemapoolse soowina oli kindlaks määratud, et tolli- ja liikumistakistused Saksa ja Austria-Ungari piiridel wõimalikud wälksid oleksid.

Selleks igatahes wähe tõenäolikuks juhtumiseks, kui Wenemaa erarahu tehtaks, polnud mingisuguseid eeltingimisi tähendatud.

Selge on — selle kasuks räägimad ka herra v. Bethmanni ja parun Buriani loomused — et selle lepingu eel wäga pitab läbirääkimised pidid käima, mille algust eht 1915. a. peab otsima.

Igatahes seletas riigikantsler 5. apr. 1916, et Poola küsimus olewat päewakorrale tulnud ning Sakamaa ja Austria-Ungari pidawat selle küsimuse lahendamata.

Warsshawi kindralkuberner oli Poola wäe moodustamise küsimuse algatanud ja oli selles wäga hea tagajärje saawutanud.

Nõnda oli siis juhtivate riigimeeste kokkuleppe järele kindel, et Poola riik ühes iseseiswa wäega asutatasse. Poolamaa kindralkuberner ei pidanud Poola wäe asutamist mitte ainult wõimalikuks, waid oma tähepanelute järele ka lootusrikkaks. Haruldoselt põnew seisutord sõjawäljal nõudis lepinglastelt tungimalt jõudude tafakaalu wiimist. Ulem wäejuhatatus pidi sellepärast oma kohust täites Poola wäe asutamise küsimust edasi arendama. Iga wiiwitus oleks siin elstus olnud; küsimuses seisid ikka weel Saksa rahwa wõit wõi kaotus, elu wõi surm. Mis pärast wõis sündida, selle eest pidi pärast muretsema. Seisutord, milles me septembri algul olime, oli meile hädaohu, mis meie pea kohal hõljus, selgesti filme ette toonud.

Warsti peeti Plessis Saksa ja Austria-Ungari ametikohtadega, kes poliitikas ja sõjapidamises wastutawad, ja kindral v. Beseleriga terve rida läbirääkimisi Poola küsimuse asjus; minule oli siin tähtjas ainult Poola sõjawäe küsimus, mille kandu endi jõudu sõjapidamiseks oleksime suurendanud.

(Järgneb.)

Lasimine waenlase kuulijälgede järele, mis maapinnale jäänud.

Käesoleva aja sõdades hoolsa positsioonide maskeerimise pärast on jagedasti väga raske punktipealselt wastase batারেide seifukohta ära määrata. Niisugustel korradel tuleb tarvitusele võtta kunstlikke võtteid. Üks niisugustest on käesolevas kirjelduses käsitatud. Terwe ülesanne seisab selles, et lahingurajalt korjatakse waenlase kuulide distants-torud, kasutades siin juures oma teadmisi waenlase süüdetorudest ja oma lastetabelitest, määrates õiget distantsi. Õige suuna määramiseks, milles asub lastja, on tarwis maa peal jälgi otsida, mis enne kuuli lõhkemist kuuli läbi sündinud. Kui need andmed olemas, võib pommitada seda maa ala, kus waenlane asub. Ülewalmetatud ülesande täideviimiseks on tarwis tingimata järgmist teha:

1) Leida distants-torustid ja kindlaks teha, mis-suguse suurtüki omad nad on (Saksa, Inglise või Wene).

2) Järelewaadata nende seadet, kasutades allpool toodud tabelit ja ülewiiies selle jagamisi wastawa distantsi jagamistele (ülewiiies sülbade peale).

3. Saadud distants on tarwis suurendada, juures lihtsades mõned süllad, nimelt niipalju, kui palju batarei ülema arvamise järele, peale schrapneli lõhkemist, süüdetorud eemale lendasid. Seda kaugust võib ära määrata kas filma järele või väljaarvamise teel, määrates, kui kõrgel oli lõhkemine ja tabeli järele teades langemuruga tangensi wormeli järele

$$X = \frac{\text{lõhkemise kõrgus}}{\text{lõhkemise murga tangens.}}$$

Mõituseks langemuruga tangensid Saksa välja-suurtüki (96 a. süsteem) jaoks on järgmised:

500 meetri kaugus tg langemur	1/90
1000 " " " "	1/36
1500 " " " "	1/2
2000 " " " "	1/12
2500 " " " "	1/9
3000 " " " "	1/6
3500 " " " "	1/3
4500 " " " "	1/3
6000 " " " "	1/2

4) Leida jäljed, mis kuulid teinud kuttudes enne lõhkemist maa peale, ja nende otsade peale teibad lüüa.

5) Nende teiwaste järele suun kindlaks määrata (busjoli eht muu abinõuga) ja kõiti olewaid jälgi ära märkida kui mõõtmise abinõu seda nõuab, ühe ja sellefama asja (punkti) peale, mis võimalikult eemal asub ja võimalikult suunas perpendikulaarselt jälgede ühisele suunale.

6) Võtta lestimine suun kõigist saadud suunadest (kui jälgi saadud ainult üks, siis võtta selle suun).

7) Mõudes sihtabinõuga olemas olewate jälgede keskele, seada sihtabinõu peal lestimine suun ja maapinnal märkides seda teiwastega.

8) Selle teiwaste rea ette eht taha tiff maa fiske lüüa — ühe suurtüki kohaks.

9) Arwatama suurtüki seifukohalt asetada batarei üks-kõit mis-suguse külge (sest et suurtüki waenlase poolt lastud maa pinnale panna ei maksa). Välja arvata asendusuurt ja teha paralleel-wih!

10) Waadata eelolewa maatoha plaani, kindlaks määrata (teades distantsi ja suuna), kus kõige tõenäolisem näib olewat waenlase batarei seifukoht.

11) Mnda komando lasteandmete põhjal; märki pommitada neljas kitsas kahwliis kauguses ja lauses, nii kuidas oluford seda nõuab.

R. + W.

Segateated.

„Energia“ peatoosolek.

12. detj. oli Wabariigi ohwitseride Resindutogu ka-sino paraadisaalis sõjawäelaste kaubanduse ja töös-tuse osaiühisuse „Energia“ peatoosolek. Awamise kõnes terwtas ajutise juhatuses esimees alam-polkownik Willmann aktionääre, kes üle terwe wabariigi kokku on tulnud ja sellega kõige paremini tunnistanud, et „Energia“ mõte terwes wabariigis laialist poolehoidmist leiab. Edasi tutvustas kõ. eleja aktionääre osaiühisuse mõtte tärkamise looga. Kõhe peale Cesti-Wene rahulepingu allakirjutamist saanud selgetks, et Cesti wabariit lootusriika majanduslise konjunkturi ees seisab. Oma õnneliku geograafilise seifukoha tõttu Läänemere rannal, selle Ida-Euroopa põlise meretee ääres, mis temale fogu maaitma rahwastega waba ühenduse loob, võib Cesti suurejooneliseks keskkohaks kaubanduslikes läbikäimises Lääne maailma ja Wenemaa wahel välja kujuneda. Sarnase keskpunkti seifukoht töötab Cesti rahwale kõige suuremat majanduslist tõusu, mis omakord meie riiklise iseseiswuse ja rahwuslike kultuuri kindlustamist tähendab. Ei olnud aega ootama jääda, kui wabariigi walitsus sellekohaseid tegelikka samme astuma hakkab. Ühiskond pidi ise välja astuma. Mõtte algatajal tuli loomulikult sõjawäelaste poole pöörata, kes, kui Cesti iseseiswuse eest wõitlejad, rahulepingu läbi loodud konjunkturi kasutamist ka oma jagu osa võtta on õigustatud. Edasi rääkis alam-polkownik Willmann osaiühisuse „Energia“ mõtte teostamisest ja organisierimise tööde tagajärgedest. Temal olla lorda läinud juba üle terwe Wabariigi 35 osatonda lüua. Juhatusesse waliti alam-polkownik Willmann (õigus-teadlane ja Wabariigi sõjatooli Inglise ja Prantsuse keelte lektor), alam-polkownik Berna (insener, ehituse ja forteri osakonna ülem), alam-polkownik Bach (topograafia osakonna ülem), hra Rosenthal (insener) ja hra Eller (tehniker). Juhatuses liikmete kandidaatideks kindral-major Böder (3. diwiisi ülem), alamkapten Meister (inseneri pataljoni ülem) ja hra Tomson (sõjawägede staabi fidebe osakonna ülem). Komisjoni komisjoni waliti ase-admiral Pitka (endine merejõudude juhataja), polkownik Rothberg (warustuse walitsuse ülem) ja hra Pustkar (sõjawäe ametnik).

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Tõrwand.

Wäljaandja: Sõjawägede staab.